

Αριθμ. Πρωτ. ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ: 7651
Ημερομ. Κατάθεσης: 14/8/2026



ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΑΣΟΚ - ΚΙΝΗΜΑ ΑΛΛΑΓΗΣ

Κοινοβουλευτική Ομάδα

ΕΡΩΤΗΣΗ

Αθήνα, 14 Αυγούστου 2026

Προς:

Την Υπουργό Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού, κα Σοφία Ζαχαράκη

Τον Υπουργό Υγείας, κ. Άδωνι Γεωργιάδη

Την Υπουργό Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας, κα Δόμνα Μιχαηλίδου

Θέμα: «Απουσία ενιαίου και εξειδικευμένου πρωτοκόλλου για την αναγνώριση και διαχείριση περιστατικών πιθανής κακοποίησης παιδιών με αναπηρία σε δομές εκπαίδευσης, υγείας και φροντίδας»

Κυρίες και Κύριοι Υπουργοί,

Η προστασία κάθε παιδιού από τη βία, την κακοποίηση, την παραμέληση και την εκμετάλλευση αποτελεί θεμελιώδη υποχρέωση της Πολιτείας. Η υποχρέωση αυτή αποκτά ακόμη μεγαλύτερη βαρύτητα όταν πρόκειται για παιδιά με αναπηρία, τα οποία, λόγω των συνθηκών της καθημερινότητάς τους, της αυξημένης εξάρτησής τους από ενήλικες και των εμποδίων που συχνά αντιμετωπίζουν στην επικοινωνία, μπορεί να βρίσκονται σε ιδιαίτερα ευάλωτη θέση.

Το Σωματείο «ΚΡΑΥΓΗ ΑμεΑ», με υπόμνημά του, αναδεικνύει την απουσία ενός ενιαίου, υποχρεωτικού και εξειδικευμένου πρωτοκόλλου για την έγκαιρη αναγνώριση και την ορθή διαχείριση περιστατικών πιθανής κακοποίησης παιδιών με αναπηρία σε σχολικές μονάδες, δομές ειδικής αγωγής, μονάδες υγείας, θεραπευτικά κέντρα και

δομές κοινωνικής φροντίδας. Παράλληλα, επισημαίνει ότι οι υφιστάμενες οδηγίες εμφανίζονται αποσπασματικές, η σχετική εκπαίδευση των επαγγελματιών παραμένει περιορισμένη και όσοι εργάζονται καθημερινά με τα παιδιά συχνά βιώνουν έντονη ανασφάλεια ως προς τις ενέργειες που πρέπει να ακολουθήσουν όταν διαπιστώνουν ενδείξεις ή αποκτούν υπόνοιες κακοποίησης.

Τα παιδιά με αναπηρία δεν αποτελούν μία ενιαία και ομοιογενή κατηγορία. Ένα παιδί με κινητική ή αισθητηριακή αναπηρία, ένα παιδί στο φάσμα του αυτισμού, ένα παιδί με νοητική αναπηρία και ένα παιδί που επικοινωνεί μη λεκτικά αντιμετωπίζουν διαφορετικά εμπόδια και έχουν διαφορετικές ανάγκες υποστήριξης. Για τον λόγο αυτό, ένα γενικό πρωτόκολλο παιδικής προστασίας, ακόμη και όταν υφίσταται, δεν αρκεί από μόνο του, εφόσον δεν περιλαμβάνει ειδικές προβλέψεις, προσαρμοσμένα εργαλεία επικοινωνίας και σαφείς κατευθύνσεις για την αναγνώριση των ιδιαίτερων ενδείξεων που μπορεί να εμφανιστούν σε κάθε περίπτωση.

Σε ένα παιδί που δεν επικοινωνεί λεκτικά ή έχει περιορισμένη δυνατότητα έκφρασης, η αποκάλυψη ενός περιστατικού κακοποίησης μπορεί να μην πραγματοποιηθεί με μία σαφή προφορική καταγγελία. Η ανησυχία μπορεί να προκύπτει μέσα από ξαφνικές αλλαγές στη συμπεριφορά, φόβο απέναντι σε συγκεκριμένο πρόσωπο ή χώρο, παλινδρόμηση σε ήδη αποκτημένες δεξιότητες, διαταραχές ύπνου και σίτισης, αυτοτραυματικές συμπεριφορές, ανεξήγητους τραυματισμούς ή διαφορετικούς τρόπους επικοινωνίας.

Οι ενδείξεις αυτές μπορεί εύκολα να αποδοθούν στην αναπηρία ή στη διάγνωση του παιδιού, αντί να διερευνηθούν ως πιθανά σημάδια κακοποίησης ή παραμέλησης. Ο κίνδυνος της λεγόμενης «διαγνωστικής σκίασης», δηλαδή της ερμηνείας κάθε συμπεριφοράς αποκλειστικά μέσα από τη διάγνωση του παιδιού, μπορεί να οδηγήσει σε καθυστερημένη αναγνώριση ενός περιστατικού και, ενδεχομένως, στη συνέχιση της έκθεσής του σε κίνδυνο.

Παράλληλα, η αυξημένη εξάρτηση πολλών παιδιών με αναπηρία από γονείς, φροντιστές, εκπαιδευτικούς, συνοδούς, θεραπευτές ή επαγγελματίες υγείας μπορεί να δυσχεραίνει ακόμη περισσότερο την αποκάλυψη. Ένα παιδί μπορεί να εξαρτάται από το ίδιο πρόσωπο για τη μετακίνησή του, την προσωπική του φροντίδα, την επικοινωνία, τη σίτιση ή την πρόσβασή του σε υπηρεσίες. Η πραγματικότητα αυτή καθιστά

αναγκαία την ύπαρξη αυξημένων δικλίδων προστασίας και όχι την εφαρμογή γενικών διαδικασιών που δεν λαμβάνουν υπόψη τη συγκεκριμένη σχέση εξάρτησης.

Οι εκπαιδευτικοί, οι επαγγελματίες ειδικής αγωγής, οι σχολικοί νοσηλευτές, οι ψυχολόγοι, οι κοινωνικοί λειτουργοί, οι λογοθεραπευτές, οι εργοθεραπευτές, οι φυσικοθεραπευτές, οι ιατροί, οι νοσηλευτές, οι προσωπικοί βοηθοί και οι εργαζόμενοι σε δομές φροντίδας βρίσκονται συχνά στην πρώτη γραμμή της αναγνώρισης ενός πιθανού περιστατικού. Ωστόσο, χωρίς κοινό και δεσμευτικό πλαίσιο, οι επαγγελματίες μπορεί να μην γνωρίζουν με σαφήνεια ποια συμπεριφορά συνιστά ανησυχητική ένδειξη, πώς πρέπει να προσεγγίσουν το παιδί, τι μπορούν να ρωτήσουν χωρίς να επηρεάσουν τη μαρτυρία του, με ποιον τρόπο καταγράφονται οι παρατηρήσεις τους και ποια υπηρεσία πρέπει να ενημερωθεί.

Δεν μπορεί η αποτελεσματική προστασία ενός παιδιού να εξαρτάται από την προσωπική εμπειρία, τη διαίσθηση ή την πρωτοβουλία του εκάστοτε επαγγελματία. Ούτε μπορεί ο επαγγελματίας να καλείται να λάβει μόνος του κρίσιμες αποφάσεις, χωρίς θεσμική καθοδήγηση, επιστημονική υποστήριξη και σαφή γνώση των υποχρεώσεων και των ορίων της αρμοδιότητάς του.

Η έλλειψη ενός ενιαίου πρωτοκόλλου μπορεί να έχει δύο εξίσου σοβαρές συνέπειες. Από τη μία πλευρά, ενδείξεις κακοποίησης μπορεί να υποτιμώνται ή να μην αναφέρονται εγκαίρως. Από την άλλη, η λανθασμένη ή απροετοίμαστη διαχείριση μιας υπόνοιας μπορεί να προκαλέσει περαιτέρω τραυματισμό του παιδιού, να αλλοιώσει κρίσιμες πληροφορίες ή να δυσχεράνει τη διερεύνηση της υπόθεσης από τις αρμόδιες αρχές.

Απαιτείται, επομένως, ένα πρωτόκολλο το οποίο δεν θα περιορίζεται σε μία γενική σύσταση αναφοράς κάθε περιστατικού, αλλά θα περιγράφει με σαφήνεια ολόκληρη τη διαδρομή από την πρώτη ένδειξη μέχρι την ενεργοποίηση των αρμόδιων μηχανισμών. Πρέπει να προβλέπει ποιος καταγράφει το περιστατικό, με ποιον τρόπο πραγματοποιείται η αρχική εκτίμηση κινδύνου, ποια μέτρα άμεσης προστασίας λαμβάνονται, ποια υπηρεσία ενημερώνεται, πώς αποφεύγεται η επαναλαμβανόμενη εξέταση του παιδιού και πώς εξασφαλίζεται η συνέχεια της ψυχοκοινωνικής και θεραπευτικής του υποστήριξης.

Αναγκαία είναι επίσης η ύπαρξη προσαρμοσμένων οδηγιών επικοινωνίας. Η επικοινωνία με ένα παιδί στο φάσμα του αυτισμού, με ένα παιδί με νοητική αναπηρία

ή με ένα μη λεκτικό παιδί δεν μπορεί να γίνεται με τις ίδιες μεθόδους που εφαρμόζονται σε κάθε άλλη περίπτωση. Μπορεί να απαιτούνται εναλλακτικά και επαυξητικά μέσα επικοινωνίας, εικόνες, σύμβολα, νοηματική γλώσσα, συσκευές υποβοηθούμενης επικοινωνίας ή η παρουσία ειδικά εκπαιδευμένου επαγγελματία.

Η προσαρμογή αυτή δεν αποτελεί προαιρετική διευκόλυνση. Αποτελεί προϋπόθεση ώστε η φωνή του παιδιού να μπορεί πράγματι να ακουστεί και να αξιολογηθεί, χωρίς η απουσία προφορικού λόγου ή η διαφορετική μορφή επικοινωνίας να μετατρέπεται σε αποκλεισμό από την προστασία.

Το υπόμνημα επισημαίνει ότι το Σωματείο «ΚΡΑΥΓΗ ΑμεΑ» έχει ήδη αναπτύξει ένα ολοκληρωμένο, εξειδικευμένο και επιστημονικά τεκμηριωμένο πρωτόκολλο για την αναγνώριση και τη διαχείριση περιστατικών πιθανής κακοποίησης παιδιών με αναπηρία. Σύμφωνα με τον φορέα, το προτεινόμενο εργαλείο βασίζεται στο υφιστάμενο νομικό και επιστημονικό πλαίσιο, περιλαμβάνει συγκεκριμένα βήματα διαχείρισης, ενσωματώνει προσαρμοσμένες οδηγίες για διαφορετικά είδη αναπηρίας και συνοδεύεται από πρακτικά εργαλεία, όπως φόρμες καταγραφής και οδηγίες επικοινωνίας. Έχει δε σχεδιαστεί με στόχο την άμεση εφαρμογή του σε δομές εκπαίδευσης και φροντίδας.

Η συγκεκριμένη πρωτοβουλία αποδεικνύει ότι φορείς που διαθέτουν άμεση γνώση των αναγκών των παιδιών και των οικογενειών τους μπορούν να συμβάλουν ουσιαστικά στην κάλυψη του θεσμικού κενού. Η Πολιτεία οφείλει να εξετάζει με σοβαρότητα τέτοιες προτάσεις, να τις αξιολογεί επιστημονικά και να επιδιώκει τη συνεργασία με οργανώσεις αναπηρίας, επιστημονικούς φορείς, επαγγελματικές ενώσεις και οργανώσεις παιδικής προστασίας.

Η αρχή «Τίποτα για εμάς χωρίς εμάς» πρέπει να εφαρμόζεται και στον σχεδιασμό των πολιτικών προστασίας των παιδιών με αναπηρία. Η εμπειρία των ίδιων των ανθρώπων με αναπηρία, των οικογενειών τους και των αντιπροσωπευτικών οργανώσεών τους δεν μπορεί να αντιμετωπίζεται ως συμπληρωματική ή δευτερεύουσα γνώμη. Πρέπει να αποτελεί οργανικό μέρος της διαμόρφωσης, της εφαρμογής και της αξιολόγησης κάθε σχετικού πρωτοκόλλου.

Παράλληλα, το Σωματείο προχωρά στην πραγματοποίηση ανώνυμης έρευνας με τίτλο «Όταν η υποψία δεν γίνεται πράξη: Εμπειρίες επαγγελματιών στη διαχείριση πιθανής κακοποίησης παιδιών με αναπηρία». Στόχος της έρευνας είναι να καταγραφούν η

συχνότητα εμφάνισης περιστατικών που δημιουργούν ανησυχία, οι παράγοντες που επηρεάζουν την απόφαση των επαγγελματιών να ενεργήσουν ή να μην ενεργήσουν και οι ανάγκες τους για καθοδήγηση και υποστήριξη. Τα αποτελέσματά της πρόκειται να αξιοποιηθούν για την περαιτέρω τεκμηρίωση της ανάγκης ανάπτυξης και εφαρμογής εξειδικευμένων πρωτοκόλλων.

Η συλλογή αξιόπιστων δεδομένων είναι κρίσιμη. Η απουσία επίσημων και διακριτών στοιχείων για περιστατικά βίας σε βάρος παιδιών με αναπηρία δυσχεραίνει την αποτύπωση της έκτασης του προβλήματος, τον εντοπισμό των θεσμικών αδυναμιών και την αξιολόγηση των μέτρων που εφαρμόζονται. Η Πολιτεία πρέπει να γνωρίζει πόσες σχετικές αναφορές υποβάλλονται, σε ποιες δομές, με ποια χαρακτηριστικά, ποια είναι η εξέλιξή τους και ποια μέτρα προστασίας ενεργοποιούνται.

Η συλλογή των δεδομένων αυτών πρέπει ασφαλώς να γίνεται με πλήρη προστασία της ιδιωτικότητας, των προσωπικών δεδομένων και της αξιοπρέπειας των παιδιών. Ωστόσο, η προστασία των δεδομένων δεν μπορεί να αποτελεί λόγο για τη διατήρηση της θεσμικής αορατότητας του προβλήματος. Απαιτείται ένα ανώνυμο και ασφαλές σύστημα καταγραφής, το οποίο θα επιτρέπει στην Πολιτεία να σχεδιάζει πολιτικές βάσει πραγματικών αναγκών.

Η διαμόρφωση του πρωτοκόλλου απαιτεί ουσιαστική διυπουργική συνεργασία. Το Υπουργείο Παιδείας είναι αρμόδιο για το πλαίσιο λειτουργίας των σχολικών μονάδων και της ειδικής αγωγής, το Υπουργείο Υγείας για τις μονάδες υγείας και τους επαγγελματίες που παρέχουν υπηρεσίες υγείας και θεραπευτικής αποκατάστασης, ενώ το Υπουργείο Κοινωνικής Συνοχής και Οικογένειας έχει αρμοδιότητες που συνδέονται με την παιδική προστασία και τις πολιτικές για τα άτομα με αναπηρία.

Χωρίς κοινό σχεδιασμό υπάρχει ο κίνδυνος κάθε δομή να εφαρμόζει διαφορετικές διαδικασίες, οι αναφορές να χάνονται κατά τη διαβίβασή τους από τη μία υπηρεσία στην άλλη και η ευθύνη να μετακυλίνεται μεταξύ διαφορετικών φορέων. Απαιτείται, συνεπώς, κοινή υπουργική πρωτοβουλία, σαφής κατανομή αρμοδιοτήτων και ενιαία εφαρμογή του πρωτοκόλλου σε όλες τις δημόσιες και ιδιωτικές δομές στις οποίες εκπαιδεύονται, θεραπεύονται ή φιλοξενούνται παιδιά με αναπηρία.

Η θεσμοθέτηση του πρωτοκόλλου, όμως, δεν θα έχει ουσιαστικό αποτέλεσμα χωρίς υποχρεωτική και επαναλαμβανόμενη εκπαίδευση του προσωπικού. Δεν αρκεί η αποστολή μιας εγκυκλίου ή η ανάρτηση ενός εγγράφου σε έναν ιστότοπο. Οι

επαγγελματίες χρειάζονται πρακτική εκπαίδευση μέσα από παραδείγματα, μελέτες περίπτωσης, προσομοιώσεις και σαφή καθοδήγηση για τα βήματα που πρέπει να ακολουθούν.

Η εκπαίδευση πρέπει να καλύπτει την αναγνώριση σωματικών, ψυχολογικών και συμπεριφορικών ενδείξεων, την ασφαλή και μη καθοδηγητική επικοινωνία με το παιδί, την ακριβή καταγραφή, την εκτίμηση του άμεσου κινδύνου, την υποχρέωση αναφοράς, τη συνεργασία με τις αρμόδιες αρχές και την προστασία του παιδιού από επαναλαμβανόμενη ή τραυματική εξέταση. Πρέπει, επίσης, να προσαρμόζεται στην ειδικότητα και στον ρόλο κάθε επαγγελματία.

Η υποστήριξη των εργαζομένων αποτελεί και αυτή μέρος της παιδικής προστασίας. Ένας επαγγελματίας που φοβάται ότι θα μείνει μόνος απέναντι σε μία σοβαρή καταγγελία, ότι θα αντιμετωπίσει υπηρεσιακές ή νομικές συνέπειες ή ότι δεν θα έχει καμία επιστημονική καθοδήγηση μπορεί να διστάσει να ενεργήσει. Χρειάζονται επομένως σαφείς γραμμές αναφοράς, πρόσβαση σε εξειδικευμένη συμβουλευτική και διασφάλιση ότι όποιος ενεργεί καλόπιστα και σύμφωνα με το πρωτόκολλο θα έχει θεσμική κάλυψη.

Η απουσία σαφών διαδικασιών δεν προστατεύει ούτε τα παιδιά ούτε τους επαγγελματίες. Αντίθετα, αφήνει τα παιδιά εκτεθειμένα και τους εργαζομένους αντιμετώπους με ευθύνες για τις οποίες δεν έχουν εκπαιδευτεί και αποφάσεις για τις οποίες δεν διαθέτουν τα αναγκαία εργαλεία.

Δεδομένων όλων των παραπάνω,

Ερωτάσθε κκ. Υπουργοί,

- 1. Υφίσταται σήμερα επίσημο, ενιαίο, υποχρεωτικό και εξειδικευμένο πρωτόκολλο για την αναγνώριση και τη διαχείριση περιστατικών πιθανής κακοποίησης παιδιών με αναπηρία, το οποίο να εφαρμόζεται σε σχολικές μονάδες γενικής και ειδικής εκπαίδευσης, μονάδες υγείας, θεραπευτικές δομές και δημόσιες ή ιδιωτικές δομές φροντίδας; Εάν υφίσταται, ποια είναι η νομική του βάση, σε ποιες δομές εφαρμόζεται και με ποιον τρόπο ελέγχεται η εφαρμογή του;*
- 2. Εφόσον δεν υφίσταται ενιαίο εξειδικευμένο πρωτόκολλο, προτίθενται τα συναρμόδια Υπουργεία να προχωρήσουν άμεσα στην κατάρτιση και θεσμοθέτησή του; Ποιο Υπουργείο θα έχει τον συντονισμό, ποιοι φορείς θα συμμετέχουν στην εκπόνησή του*

και ποιο είναι το συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα ολοκλήρωσης και υποχρεωτικής εφαρμογής του;

3. Προτίθενται να αξιολογήσουν το πρωτόκολλο και τα πρακτικά εργαλεία που έχει αναπτύξει το Σωματείο «ΚΡΑΥΓΗ ΑμεΑ», καθώς και αντίστοιχες προτάσεις οργανώσεων αναπηρίας και επιστημονικών φορέων; Θα κληθούν το Σωματείο, η ΕΣΑμεΑ, οργανώσεις γονέων και εκπρόσωποι των επαγγελματιών να συμμετάσχουν θεσμικά στη διαδικασία κατάρτισης και αξιολόγησης του πρωτοκόλλου;
4. Πώς θα διασφαλιστεί ότι το πρωτόκολλο θα περιλαμβάνει ειδικά και προσαρμοσμένα εργαλεία για παιδιά στο φάσμα του αυτισμού, παιδιά με νοητική ή αισθητηριακή αναπηρία και παιδιά με περιορισμένη ή μη λεκτική επικοινωνία; Θα προβλεφθούν εναλλακτικά μέσα επικοινωνίας και η συμμετοχή ειδικά εκπαιδευμένων επαγγελματιών κατά τη διερεύνηση;
5. Προτίθενται τα Υπουργεία να θεσπίσουν υποχρεωτικό και επαναλαμβανόμενο πρόγραμμα πρακτικής εκπαίδευσης για εκπαιδευτικούς, θεραπευτές, επαγγελματίες υγείας, κοινωνικούς λειτουργούς, φροντιστές και λοιπό προσωπικό που εργάζεται με παιδιά με αναπηρία; Ποιος θα πιστοποιεί την εκπαίδευση, με ποια συχνότητα θα επαναλαμβάνεται και από ποιους πόρους θα χρηματοδοτείται;
6. Ποια ακριβώς διαδικασία ακολουθείται σήμερα από τη στιγμή κατά την οποία ένας επαγγελματίας διαπιστώνει ένδειξη ή αποκτά υπόνοια κακοποίησης; Ποια είναι η αρμόδια υπηρεσία υποδοχής της αναφοράς, ποιος διενεργεί την αρχική εκτίμηση κινδύνου, ποια άμεσα μέτρα προστασίας προβλέπονται και πώς αποφεύγεται η επαναλαμβανόμενη και τραυματική εξέταση του παιδιού από διαφορετικές υπηρεσίες;
7. Ποια επίσημα στοιχεία διαθέτει η Πολιτεία για αναφορές και επιβεβαιωμένα περιστατικά κακοποίησης, παραμέλησης ή εκμετάλλευσης παιδιών με αναπηρία κατά τα τελευταία πέντε έτη, ανά είδος δομής και μορφή αναπηρίας; Προτίθενται τα Υπουργεία να δημιουργήσουν διαλειτουργικό, ασφαλές και ανωνυμοποιημένο σύστημα καταγραφής και παρακολούθησης των περιστατικών;
8. Πώς θα διασφαλιστεί η διυπουργική συνεργασία και η συνέχεια της προστασίας του παιδιού, ώστε μία αναφορά να μην χάνεται μεταξύ σχολείου, μονάδας υγείας, κοινωνικής υπηρεσίας και εισαγγελικής ή αστυνομικής αρχής; Θα θεσπιστεί κοινός μηχανισμός συντονισμού, σαφής κατανομή αρμοδιοτήτων, προθεσμίες ανταπόκρισης και διαδικασία παρακολούθησης της εφαρμογής του πρωτοκόλλου;

Οι Ερωτώντες Βουλευτές

Αικατερίνη (Κατερίνα) Σπυριδάκη

Πέτρος Παππάς

Ιωάννης Τσίμαρης

Αικατερίνη (Κατερίνα) Καζάνη